

Μορφές βίας και πορνεία των κοριτσιών στη Μπουρκίνα Φάσο

της Justine Ouedraogo*

I. Μορφές βίας

1. Ανάλυση της γενικής κατάστασης

Αναφερόμαστε σε κορίτσια των οποίων οι βασικές ανάγκες δεν έχουν ικανοποιηθεί και επομένως αισθάνονται περιθωριακά. Πρόκειται για ορφανά, εγκαταλελειμμένα ή κορίτσια που ζουν χωριστά από τους γονείς τους, κορίτσια με προβλήματα υγείας, κακομεταχείρισης και γενικά κορίτσια που ζουν κάτω από δυσμενείς συνθήκες.

Η ημερομίσθια εργασία κοριτσιών κάτω των 14 ετών δεν έχει ακόμη διαδοθεί αλλά χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή. Η προσφορά εργασίας είναι περιορισμένη και έτσι ο τομέας των πληροφοριών έχει γίνει πηγή εργασίας και παίζει σημαντικό ρόλο στην επιβίωση των οικονομικά αδυνάτων.

Τα κορίτσια δεν έχουν τις ίδιες δυνατότητες προσέγγισης στην επίσημη παιδεία και στην παραπαιδεία.

Στις παραδοσιακές οικογένειες, οι γονείς προτιμούν να στέλνουν στο σχολείο τ' αγόρια αντί για τα κορίτσια.

Οι ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες, οι πρόωροι ή επιβεβλημένοι γάμοι αποτελούν εμπόδιο για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των κοριτσιών.

Τα θέματα που αναπτύσσονται σε αυτή την έκθεση δίνουν μία ιδέα των διαφόρων μορφών βίας που αφορούν τα κορίτσια της Μπουρκίνα Φάσο.

2. Ο πρόωρος γάμος

Ο πρόωρος γάμος συντελείται πολύ νωρίς κατά την εφηβική περίοδο που διανύει το κορίτσι κι έτσι παντρεύεται χωρίς τη θέλησή του.

Τα κυριότερα θύματα

Στην κοινωνία μας παρατηρεί κανείς ότι ορισμένα κορίτσια προσφέρονται για γάμο σε ηλικία 10 ή 12 ετών. Πολλές φορές οι γονείς διακόπτουν την εκπαίδευση των κοριτσιών στο σχολείο για να τα παντρεύουν. Συνήθως είναι από τις φυλές των Peulhes και των Mossis.

Συνέπειες

Οι συνέπειες είναι τεράστιες. Μπορεί να συμβούν τα ακόλουθα:

- Πρόωρες εγκυμοσύνες
- Εγκυμοσύνες υψηλού κινδύνου
- Ψυχολογικοί τραυματισμοί
- Στείρωση
- Κοινωνικές διαμάχες
- Θάνατοι
- Εγκατάλειψη της οικογενειακής εστίας.

3. Τα κορίτσια που υφίστανται κακομεταχείριση

Η περίπτωση αυτή παρατηρείται σε κορίτσια από 6-12 ετών. Στη Μπουρκίνα Φάσο υπάρχουν οι εξής κατηγορίες κοριτσιών που υποφέρουν από κακομεταχείριση:

- Οικιακές βοηθοί.
- Τα παιδιά που γεννιούνται από αιμομιξία και εγκαταλείπονται ή παραδίδονται για φύλαξη αλλού.
- Τα παιδιά των χωρισμένων γονέων.
- Τα κορίτσια των οποίων οι μητέρες έχουν κατηγορηθεί για μαγεία.

Συναντάει κανείς μικρά κορίτσια που κάνουν δουλειές ενηλίκων. Σηκώνονται πολύ νωρίς το πρωί και κοιμούνται πολύ αργά το βράδυ. Ασχολούνται με όλες τις βαριές δουλειές του σπιτιού και συχνά δέχονται βρισιές, στερήσεις φαγητού, σωματικές τιμωρίες, κατασχέσεις των ατομικών τους αντικειμένων.

4. Ο βιασμός κοριτσιών

Ο αριθμός των βιασμών των ανηλίκων κοριτσιών μεγαλώνει:

Στο ευρύτερο περιβάλλον (πλανώδεις πωλητρίες, γνωστές ως «κορίτσια με το δίσκο»).

Ανάμεσα στις οικιακές βοηθούς.

Στις περιπτώσεις του βίαιου ή πρόωρου γάμου.

Στις φυλακές, όπου υπάρχει μικρός αριθμός κοριτσιών. (Στη Μπουρκίνα Φάσο δεν υπάρχουν ούτε γυναικείες φυλακές ούτε φυλακές ανηλίκων. Όλοι, άνδρες, γυναίκες και παιδιά συνυπάρχουν.

5. Η αιμομιξία

Στην ιστορία υπήρξε η πράξη της αιμομιξίας. Αν ανατρέξουμε στον Αδάμ και την Εύα μπορούμε να πούμε ότι η αιμομιξία είναι μία επιθυμία επιστροφής στην πηγή της ζωής. Έτσι βλέπουμε ότι δημιουργείται μία πρόκληση προς την κοινωνία και συναντούμε περιπτώσεις όπου ο πατέρας έχει σεξουαλική έλξη προς την κόρη και ο αδελφός προς την αδελφή.

6. Η εκτομή

α. Ανάλυση του θέματος

Η εκτομή αποτελεί μία μορφή βίας. Στη Μπουρκίνα Φάσο η εκτομή λαμβάνει χώρα σε πολλές φυλές (εθνότητες). Μία μελέτη για τους σεξουαλικούς τραυματισμούς των γυναικών στη Μπ. Φ. ανεβάζει το ποσοστό σε 70%. Πραγματοποιείται στα κορίτσια από τη γέννησή τους μέχρι το γάμο τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις γίνεται πολύ νωρίς, σε νηπιακή ηλικία ώστε το θύμα να μην έχει καμία ανάμνηση του τραυματισμού του. Σε άλλες περιπτώσεις παίρνει μορφή μύησης που χαρακτηρίζει το πέρασμα από την εφηβεία στην ωριμότητα.

Αν δεν έχει γίνει πριν το γάμο μπορεί να γίνει και μετά. Το παραδοσιακό εργαλείο είναι το μαχαίρι. Η διαδικασία ολοκληρώνεται χωρίς να λαμβάνονται προληπτικά μέτρα.

β. Οι συνέπειες

Οι μοιραίες επιπτώσεις της εκτομής στην υγεία των γυναικών είναι αυταπόδεικτες. Οι σεξουαλικοί τραυματισμοί των γυναικών απειλούν καθημερινά την υγεία και τη ζωή των γυναικών και των παιδιών.

Οι αιμορραγίες και οι μολύνσεις καταλήγουν σε πολλούς θανάτους κάθε χρόνο.

Οι δυσκολίες στον τοκετό είναι μια άλλη συνέπεια.

Παρατηρούνται θάνατοι μητέρων και θάνατοι νεογέννητων.

Απαιτούνται καισαρικές τομές με όλες τις συνέπειές τους.

Παρατηρούνται περιπτώσεις στειρότητας, ψυχολογικών κλονισμών, ψυχρότητας σεξουαλικής, κοινωνικές τριβές και διαζύγια, μόλυνση από τον ιό του Aids.

γ. Ο αγώνας κατά της εφαρμογής της εκτομής

Το 1975 οργανώθηκαν ραδιοφωνικές εκπομπές κατά των σεξουαλικών τραυματισμών.

Το 1985 κατά την εβδομάδα της Γυναίκας προτάθηκε η κατάργησή της.

Το 1988 έγινε σεμινάριο με θέμα τις παραδοσιακές πράξεις που έχουν κακές επιπτώσεις στην υγεία της γυναίκας και αναφέρθηκε η περίπτωση της εκτομής.

Τον Οκτώβριο του 1988 οργανώθηκε μία προσωρινή επιτροπή αγώνα κατά της εφαρμογής της εκτομής.

Τον Μάιο του 1990 με προεδρικό διάταγμα ιδρύθηκε η εθνική επιτροπή του αγώνα κατά της εκτομής.

Τον Οκτώβριο του 1990 έγινε η επίσημη εγκαθίδρυση της εθνικής επιτροπής.

δ. Δραστηριότητες

Κινητοποίηση για πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση.

Διαλέξεις, συζητήσεις, περιοδείες στην επαρχία.

Περιφερειακά σεμινάρια (29 Απριλίου -3 Μαΐου 1991).

Αυτοκόλλητο με θέμα την εκτομή.

Φιλμ με τίτλο: η κόρη μου δεν θα υποστεί εκτομή.

Σχέδιο δράσης που αναφέρεται στην περίοδο: 1992-1996.

II. Η πορνεία των ανηλίκων στη Μπουρκίνα Φάσο

1. Ανάλυση της γενικής κατάστασης

Άλλοτε η πορνεία αφορούσε μόνο άτομα που έρχονταν από το εξωτερικό. Η πορνεία είναι μορφή δουλεμπορίου, έχει σαν αποτέλεσμα να βγαίνουν στο πεζοδρόμιο ή στους οίκους ανοχής κάθε βράδυ, περισσότερες από 2.000 γυναίκες. Στην παραδοσιακή κοινωνία του τόπου μας, η

πορνεία ήταν άγνωστη. Εμφανίστηκε πραγματικά κατά το 1935-37.

Για να υπολογίσουν το μέγεθος του φαινομένου, οι αρχές οργάνωσης το 1984 μία επιτροπή έρευνας. Το συμπέρασμα των εργασιών αυτής της επιτροπής απέδειξε ότι η πορνεία αναπτύχθηκε κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα και στα κέντρα βιομηχανικής και εμπορικής ανάπτυξης όπως είναι τα κέντρα παραγωγής χρυσού και οι τόποι των τελωνειακών ελέγχων. Τα κορίτσια άρχισαν να ενδιαφέρονται για το επάγγελμα της πορνείας κατά το 1974. Η ηλικία αυτών των κοριτσιών είναι από 11 έως 17 ετών. Έτσι άρχισε ένας αγώνας κατά της εξαπλώσεως του φαινομένου αυτού.

Δυστυχώς η οργανωμένη δράση υπήρξε ανεπαρκής και μεμονωμένη και το αποτέλεσμα ήταν ο αποπροσανατολισμός της κοινής γνώμης.

Για την αναζήτηση λύσεων και αποτελεσματικών μεθόδων για την καταπολέμηση αυτής της μάστιγας, μία διυπουργική επιτροπή ανέλαβε να επεξεργαστεί τις μεθόδους πρόληψης.

2. Οι διάφορες μορφές πορνείας

Υπάρχουν τρεις μορφές πορνείας:

Η επαγγελματική που ασκείται από γυναίκες και από την οποία ζουν οι εν λόγω φερόμενες.

Η ημιεπαγγελματική που παρατηρείται στις πλανόδιες πωλήτριες, τις γκαρσόνες στα bar και τις οικιακές βοηθούς.

Η περιπτωσιακή που ασκείται σε ιδιαίτερες περιπτώσεις όπως η περίπτωση ξηρασίας, έλλειψης χρημάτων για να ικανοποιηθούν ανάγκες ατομικές, δύσκολες συνθήκες ζωής.

3. Οι αιτίες

Η πορνεία έχει αιτίες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές.

Οικονομικές αιτίες

Δέλεαρ του εύκολου κέρδους.

Εμφάνιση νέων αναγκών.

Ανεργία.

Οι δυσκολίες επιβίωσης ευνοούν την πορνεία.

Κοινωνικές αιτίες

Η χαλαρότητα των ηθών, ο τυφλός μιμητισμός.

Η επιβίωση ορισμένων παλιών συνηθειών και ιδεών.

Η αποπομπή των ανύπαντρων μητέρων από την οικογένεια.

Η διάδοση ανήθικων προτύπων από τα μέσα ενημέρωσης.

Πολιτικές αιτίες

Η έλλειψη αποτελεσματικής και συντονισμένης πολιτικής μπορεί να δημιουργήσει τάξη περιθωριακών ατόμων.

Η αποδιοργάνωση των οργανώσεων και φορέων που ασχολούνται με τον κοινωνικό έλεγχο.

4. Οι συνέπειες

Κοινωνικές

Η πορνεία παρουσιάζει την εικόνα του κοριτσιού-αντικειμένου και καθιερώνει την φυσική και ηθική δυστυχία. Είναι η κοινωνική έκφραση της παθητικής υποταγής του κοριτσιού στις επιθυμίες του άνδρα. Μετατρέπει το κορίτσι σε εμπόρευμα και το ωθεί σε εγκληματικές πράξεις όπως: εγκατάλειψη παιδιού, έκτρωση, παιδοκτονία, αυτοκτονία, κλοπή, εμπορία, χρήση ναρκωτικών κ.τ.λ.

Υγείας

Η πορνεία έχει ως συνέπεια τη διάδοση των αφροδισίων νοσημάτων.

Η πορνεία απειλεί στο μέλλον την υγεία των κατοίκων της χώρας.

Πολιτικές

Η διάδοση της πορνείας φθείρει την εικόνα του κράτους και των κατοίκων και κυρίως των κοριτσιών.

5. Τα θύματα της πορνείας

Τα θύματα είναι συνήθως κορίτσια από αγροτικές οικογένειες που αναγκάζονται να μετοικήσουν στις πόλεις λόγω οικογενειακών προστριβών, ή ξηρασίας και φυσικών καταστροφών.

Φθάνοντας στις πόλεις, τα κορίτσια αυτά αναγκάζονται να αναζητήσουν εργασία λόγω σοβαρών προβλημάτων επιβίωσης.

Χωρίς μόρφωση, δέχονται ό,τι τους προσφέρεται. Έτσι πληρώνονται με χαμηλά ημερομίσθια, αναγκάζονται συχνά να ζήσουν στο σπίτι του εργοδότη ή νοικιάζουν ένα μικρό δωμάτιο όπου κοιμούνται πολλές μαζί. Με αυτόν τον τρόπο ζουν σε ένα επικίνδυνο περιβάλλον.

Συχνά χάνουν την δουλειά τους διότι, λόγω της έλλειψης μόρφωσης, δεν ικανοποιούν τον εργοδότη και κινδυνεύουν να βρεθούν στο δρόμο με άλλους άνεργους νέους.

Συχνά, κορίτσια διωγμένα από τους γονείς τους δημιουργούν ομάδες, νοικιάζουν σπίτια όπου δέχονται πελάτες ή ψάχνουν στους δρόμους για πελάτες μπροστά στους κινηματογράφους, τα bar ή τα ξενοδοχεία.

Υπάρχουν επίσης κορίτσια που φιλοξενοούνται από οικογένειες-προστάτες (μεταμφισμεμένες μορφές προξενητών).

Μία κατηγορία κοριτσιών που ζουν με τους γονείς τους επιδίδονται στην πορνεία για λόγους οικονομικούς. Είναι κυρίως μαθήτριες και φοιτήτριες που έχουν ανάγκη να πληρώσουν τα δίδακτρα τους, τα καλλυντικά τους ή ακόμη που επιδίδονται στην πορνεία με τους καθηγητές τους για να έχουν καλούς βαθμούς. Μερικοί γονείς με τη συμπεριφορά τους ωθούν τα κορίτσια τους στην πορνεία.

III. Ποια μέτρα λαμβάνονται

Από την άποψη των κανόνων δικαίου

Διατάξεις νόμου που έχουν προβλεφθεί από τον οικογενειακό κώδικα και που άρχισαν να ισχύουν από τις 4 Απριλίου 1990, συντελούν, εν μέρει, στην πρόληψη αυτών

των καταστάσεων και είναι:

- Ο νόμος 11/14/ΑΝ που ρυθμίζει την κυκλοφορία των ανηλίκων.
- Ο προσδιορισμός κατωτάτου ορίου ηλικίας για το γάμο, 17 χρονών για τα κορίτσια και 20 για τα αγόρια.
- Η καθιέρωση της αρχής της συναίνεσης των μελλονύμφων και της ελευθερίας στο γάμο.
- Η απαγόρευση της προίκας ως όρου της τέλεσης του γάμου.
- Κυρώσεις κατά των προξενητών.
- Κανονισμός για την τοποθέτηση και την επιβίωση των παιδιών στη Μπ. Φάσο.

Διάφορα άλλα μέτρα

- Προσπάθεια οργάνωσης του τομέα όπου ανήκουν οι ανήλικοι.
- Παρακολούθηση των παιδιών και των νέων που ζουν στο δρόμο.
- Δημιουργία ιδρυμάτων ειδικευμένων στην αναμόρφωση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό των νέων.
- Δημιουργία ιδρυμάτων φιλοξενίας και φύλαξης ορφανών και εγκαταλελειμμένων παιδιών.
- Δημιουργία επιτροπής για παρακολούθηση κινηματογραφικών έργων.
- Δημιουργία Εθνικής Επιτροπής αγώνα κατά του Aids.
- Εκπαίδευση γυναικών-οδηγών που αναζητούνται ανάμεσα στις γυναίκες με πολλούς άνδρες.
- Υιοθέτηση τρόπων για τον αγώνα κατά της πορνείας και κατά της επίσκεψης των νέων στα κέντρα διασκέδασης, bar, σε ακατάλληλα θεάματα κ.τ.λ.
- Υιοθέτηση σχεδίου εθνικής δράσης για την επιβίωση, την προστασία και την ανάπτυξη του παιδιού στη Μπουρκίνα Φάσο.
- Οι γυναικείες οργανώσεις περιέλαβαν στα προγράμματα των δραστηριοτήτων τους τον αγώνα κατά οποιασδήποτε μορφής βίας.

IV. Προτάσεις

Παρά την οργάνωση προγραμμάτων πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης η εκτομή πραγματοποιείται σε μεγάλη έκταση στις πόλεις μας και στην ύπαιθρο. Το πιο απεχθές γεγονός είναι ότι η εκτομή είναι μία βία που ασκείται από γυναίκες εις βάρος γυναικών.

Η αντιπροσωπεία των γυναικών του Μπουρκίνα Φάσο συνιστά, επ' ευκαιρία του 29ου συνεδρίου της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών, την εφαρμογή των μέτρων —που έχουν ήδη ληφθεί σε διεθνές επίπεδο— σε όλες τις χώρες όπου η απεχθής πραγματοποίηση της εκτομής είναι καταστροφική.

Μετάφραση: Καίτη Μπομπούλου.

* Η Justine Ouedraogo είναι Κοινωνική Λειτουργός και Γενική Γραμματέας της Ομοσπονδίας Γυναικών της Μπουρκίνα Φάσο.